

ENIGMÍSTICA

Sense espinada

MÀRIUS SERRA

MariusSerra@verbalia.com

En l'últim article de l'any vull introduir un concepte inquietant: la literatura sense espinada. No és una idea nova, però sí que en aquest 2002 ha trobat nous valedors. Com si el Bartleby de Melville passat pel sedàs del Vila-Matas premonerà hagués fundat una editorial. Perquè es tracta justament d'això, d'una exquisida editorial nord-americana fundada el passat 20-02-2002, segurament a les 20:02 del vespre, amb el nom de Spineless Books (llibres sense espinada). Una editorial independent que s'ha especialitzat en la distribució de literatura d'experimentació formal, en suport imprès i de forma electrònica. L'entorn de Spineless, per tant, explora els gèneres hipertextuals d'escriptura col·laborativa i frega el pensament utòpic. Qualsevol que visiti *spineless.com* detectarà de seguida que és un projecte sòlid que va més enllà del *weblog* personal. S'hi ofereixen eines d'escriptura en línia, llibres per llegir o per comprar, llistes de lectura, bibliografia, imatges i sons. Spineless Books fins i tot reproduceix els textos complets de la mítica novel·la lipogràmica d'Ernest Vincent Wright *Gadsby*, amb més de 50.000 paraules sense cap lletra E, o del poc conegut *Never again* de Doug Nufer, llibre en el qual no es repeteix ni una sola paraula.

La bibliografia alludida és molt propera al món que vaig intentar cartografiar a *Verbàlia*.

JERRY BAUER

El narrador nord-americà Jack Kerouac, autor de 'Big Sur'

A cal Sensespinada divideixen els llibres que els interessin en quatre seccions: ludolinguística, Oulipo, palíndroms i obres literàries formalment perfectes (sic). En aquesta última categoria, per exemple, inclouen l'*Alphabetic Africa*, de Walter Abish, una novel·la de 52 capítols que van de la A a la Z i viceversa. La lletra que cada capítol porta al

títol indica la constricció. Totes les paraules que componen el capítol han de començar amb aquella lletra o qualsevol altra que la precedeixi en l'alfabet. Per tant el primer capítol i l'últim, presidits per la A, són forçosament tautogrames en què l'única inicial admesa és la A, mentre que els dos capítols centrals (tots dos intitolats Z)

admeten qualsevol paraula, comenci com comenci. La idea és prou raonable: el plantejament i el desenllaç de la novel·la lliuen l'autor de mans mentre que en la zona central de la història l'escriptura flueix perfectament alliberada del jou topològic.

OBRES EN HIPERTEXT

L'aposta d'experimentar sense l'espinada narrativa lineal també implica anar més enllà de la pàgina impresa. És per això que Spineless Books inclou obres literàries en hipertext com ara *Letter to Linus* i també eines informàtiques ben curioses per incitar a l'escriptura. Per exemple, el *Cervantes Writing Engine (Motor d'escriptura cervantina)*, que permet una activitat tan borgiana com escriure i revisar *Don Quixote* en línia, el *Deep Speed (Velocitat profunda)* per crear nous palíndroms i el projecte *Newspoeetry* d'escriptura col·lectiva per fer poemes sobre les notícies del dia, en sintonia amb les últimes propostes del poeta català Valentí Gómez i Oliver. La literatura sense espinada és anticanònica. Pot recordar l'escriptura sense llançadora de Vicenç Altaïó i les paraparèmies de Carles Hac Mor i els exercicis oulipians de Víctor Sunyol. Però el seu cànon és literalment allucinant: *The Drinker*, de Hans Fallada, *Lunar Caustic*, de Malcolm Lowry, *Big Sur*, de Jack Kerouac, *Opium*, de Jean Cocteau, i *Yonqui*, de William Burroughs. Bon i etilic Nadal.

EL QUIOSC

PEPO TAMARIT

Llengua Nacional. Número 41. Associació Llengua Nacional. Barcelona, hivern, 2002.

L'editorial d'aquesta revista està dedicada a la *Gramàtica del català contemporani*, "obra d'un gran equip de professors universitaris capitanejats per Joan Solà". Al costat de l'editorial tenim *Cançó del raier*, un poema de Jacint Verdaguer.

Les seccions *Tribuna*, *Sintaxi*, *Lèxic i Amics i mestres*, tenen articles com ara *Llengua col·loquial*, *llengua literària*, de Toni Cucarella, *Per la necessària unitat del registre estàndard*, de Maria Conca, *Sobre l'ús de pronoms forts*, d'Albert Jané, *Hi cal 'ésser' o 'estar'?*, de Jaume Vallcorba, *Verdaguer i Gaudí*, d'Antoni Boada, i, entre d'altres, *Adéu al mestre Pere Elies*, d'Albert Jané.

Quimera. Número 223. Ediciones de Intervención Cultural SL. Mataró, desembre, 2002.

Aquesta revista de literatura, a banda de la crítica d'obres recents d'autors com ara Almudena Grandes, Rocco Fortunato, Juan José Saer i Arturo Pérez-Reverte, entre d'altres, ens parlen en aquesta ocasió del Premio Nacional de Narrativa concedit a l'autor basc Unai Elorriaga.

El gruix de la revista, però, està dedicat a l'anàlisi del món editorial, amb articles de Manuel Borrás, Juan Casamayor, Valeria Bergalli i Laure Merle d'Aubigné, entre d'altres, a més d'un reportatge sobre diverses agents literàries i una conversa entre Josep Mengual Català, Esther Tusquets i Pilar Beltrán. Finalment, Imre Kertész és protagonista d'un article extens.

ERUDITS D'AQUÍ

Ramon Ordeig, de Vic

JOAQUIM COLL

Nascut el 1950, va cursar els estudis primaris i secundaris a diversos centres vigatans i al mateix Seminari. Als 14 anys, amb una incipient afició a la història, va entrar en contacte amb el Dr. Eduard Junyent, de qui rebé un mestratge que ha estat clau en la seva formació i que l'introduí a l'important Arxiu, Biblioteca i Museu episcopal de Vic. El 1976 va llicenciar-se en teologia per la UB i, poc més tard, en geografia i història. A París, a la Biblioteca Nacional de França, va recollir-hi durant un any la documentació medieval dels segles IX-XII d'origen català. En retornar a Vic, va doctorar-se en Història Medieval, el 1988. Vinculat des de sempre al Patronat d'Estudis Osonencs, n'ha estat vicepresident entre el 1990 i el 1996, i

fundador i director entre el 1981 i el 1998 de la col·lecció de llibres *Osona a la butxaca*, editada pel mateix Patronat. Professionalment es dedica a la investigació històrica, principalment al servei de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans i, alhora, a l'Arxiu i Biblioteca episcopals de Vic.

LES SEVES OBRES

El 1981 va donar a conèixer la seva primera monografia històrica a l'esmentada col·lecció osonenca, *Els orígens històrics de Vic*, seguida d'una prolífica producció bibliogràfica: *Llegendes vigatanes* (1987), *Vic i els seus monuments* (1988), *El Col·legi d'Advocats de Vic* (1988), *Oristà i la seva història* (1995) i *Els estudiants de Vic i el Col·legi de Sant Josep* (1997). Ha tingut cura de l'edició de les obres següents: *Diplomatari de la catedral de Vic*

segles IX-X, d'Eduard Junyent (1980-1996), *Hores de recolliment del bisbe Ramon Masnou* (1996) i *Estudis d'Història i Art: segles IX-XX*, d'Eduard Junyent (2001). Ha col·laborat en *Mil·lennium: Història i Art de l'Església Catalana* (1989) i en el *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya* (1998-2001). D'entre els articles de tema vigatà, podríem destacar-ne els següents: *Museus, col·leccions i exposicions en el Vic del segle XIX* (1991), *Cartes del canonge Jaume Collell a la pintora Lluïsa Vidal* (1996) i *Un document berguedà de l'any 872, el més antic dels arxius vigatans* (2000).

Actualment està editant la tesi doctoral, titulada *Les dotalles de les esglésies de Catalunya (segles IX-XII)*, corregida i augmentada, en edició d'autor, de la qual ha publicat els cinc primers toms (1993-2001), dels set que tindrà l'obra

completa. Per a aquesta tasca compta amb el patrocini de la Fundació Gallifa, i ara també de la Caixa Manlleu. Paral·lelament té en procés de transcripció el miler de pergamins del segle XI dels arxius vigatans, editats en el *Diplomatari de la catedral de Vic (segle XII)*, com a continuació del diplomatari dels segles IX i X ja preparat pel doctor Junyent i editat pòstumament. L'any 2000 va aparèixer el primer dels cinc fascicles de l'obra, el qual inclou 232 documents. Des del 1990 té cura de l'edició dels diferents volums de *Catalunya carolíngia* (dirigida pels doctors Josep Font i Rius i A.M. Mundó), obra publicada per l'IEC i fundada per Ramon d'Abadal i Vinyals. L'any 1999 va aparèixer el volum IV, *Els comtats d'Osona i Manresa*, en 3 toms, del qual Ramon Ordeig i Mata n'ha estat el curador.